

EDITORIAL

HUDEBNÍ MAINSTREAM V ČESKOSLOVENSKU
MEZI 60. A 90. LETY 20. STOLETÍ

Pojem „mainstream“ je výsostně ošidný a přelétavý. Může mít mnoho podob a může se vázat na tržní komodifikaci, byrokratickou regulaci, stejně jako i prostou snahu oslovit co největší publikum. Může být kosmopolitně otevřený i lokálně uzavřený. Naše cíle v uchopení tématu jsou však mnohem skromnější než se pokoušet definovat „mainstream“ jako takový. Ve svých ambicích jsme zůstali pouze v českém prostoru, a navíc jsme se zaměřili na časově i tematicky vymezenou oblast. Na konkrétních příkladech však chceme dát mainstreamu obsah a využíváme k tomu hudební branže, kde se pojem obecně používá k definování té nejširší masové scény.

V předkládaném tematickém čísle periodika jsme se zaměřili výhradně na výzkum hudebního provozu v Československu mezi šedesátými a devadesátými lety 20. století, jehož většinový segment chápeme jako mainstreamový. Ten byl v uplynulých letech nazírán zpravidla buď nostalgicky, nebo naopak skrze morální mřížku a další jeho aspekty zůstávaly stranou. S těmito přístupy si už dnes nevystačíme, o samotném hudebním provozu mají omezenou společenskou výpověď. Pro předkládané číslo je naopak charakteristická pluralita přístupů a metodického spektra stejně jako i snaha otevřít téma tak, aby poskytlo nové interpretační přesahy a hudební mainstream poukázalo jako společensky podmíněný nejen dobovému kulturnímu provozu, ale i dynamice jeho dalšího hodnocení.

Jan Blüml se ve svém článku věnuje muzikologické analýze vybraného korpusu popových skladeb z produkce Supraphonu mezi šedesátými a osmdesátými lety. Československý pop se dle autorových závěrů v základních obrysech příliš nelišil od dobové produkce ve světě. Poukazuje na problematiku místa morální mřížky nazírající tento fenomén v porevoluční době, který jej nebyl s to hodnotit v kontextu vývoje světové popové hudby. Do dynamických šedesátých let je zařazen článek Jiřího Andrse popisující působení švýcarského producenta Wenera Schmidta v Československu. Autor na základě dosud nezveřejněných materiálů Státní bezpečnosti odkrývá pozadí produkčního vyjednávání kulturních událostí, které ovlivnily utváření populární kultury druhé poloviny šedesátých let i celkovou společenskou atmosféru té doby. Pozornost je věnována zejména sérii koncertů Louise Armstronga v Praze v březnu 1965. Petr Ferenc vypracoval na základě vlastního výzkumu nový soupis československých licenčních desek z let 1965–1974, čímž

navazuje na starší práci Radka Diestlera (2008), kterou dále výrazně rozpracovává. Ukazuje se tak zejména dříve netušená žánrová šíře i limity licenční nabídky Supraphonu. Jakub Machek se ve svém příspěvku věnuje disku, které historizuje v kontextu světového vývoje žánru i v souřadnicích československého popu. Představuje vícevrstevnou analýzu tohoto rozšířeného žánru, kterou vymezuje ve dvou generacích zejména českých diskotékových aktérů sedmdesátých a osmdesátých let 20. století a poukazuje na jejich schopnost využívat socialistická kulturní zadání pro obhajobu vlastní (mnohdy odlišné) praxe. Poslední uváděný text, jehož autorem je Ondřej Štěpánek, je přínosný už tím, že překračuje milník roku 1989. Zabývá se potýkáním se nonkonformních hudebníků (zejména punkerů a metalistů) s komodifikací na začátku devadesátých let a představuje jednotlivá dobová vydavatelství a jejich různé obchodní strategie, stejně jako reakce hudebníků a fanoušků na ně.

Všech pět předkládaných článků vychází z příspěvků, které jejich autoři prezentovali na online mezinárodní konferenci *Mainstream! Popular Culture in Central and Eastern Europe*. Tu v říjnu 2020 uspořádalo Centrum pro studium populární kultury (CSPK) ve spolupráci s Národním muzeem, Filozofickou fakultou UK a Německým institutem ve Varšavě. Zpráva z této konference je otištěna v nerenzenované části tohoto čísla (autor: Zdeněk Nebřenský), stejně jako čtyři tematické recenze (autoři: 2× Jiří Andrs, Tomáš Kavka, Martin Mejzr).

Více než jen mainstreamovou, komerční zábavu při jeho čtení přejí editoři,

Tomáš Kavka a Jiří Andrs

EDITORIAL

MAINSTREAM MUSIC IN CZECHOSLOVAKIA BETWEEN THE 1960s AND 1990s

The term „mainstream“ can be problematic and tricky to define. It takes many forms and can be linked to both market commodification and bureaucratic regulation, as well as a simple desire to reach the largest possible audience. It can denote international reach or be confined to regions. However, our aims in examining the topic are much more modest than trying to define „mainstream“ as such. Our ambitions are limited to the Czech territory and, moreover, we have focused on a defined temporal and thematic area. However, we wanted to give meaning to the term mainstream by using specific examples. We have used the music industry to do so, a field in which the term mainstream is generally used to refer to output with the broadest audiences.

In the present thematic issue of this journal, we focus exclusively on research into the music industry in Czechoslovakia between the 1960s and the 1990s, most of which we perceive to be mainstream. In the past, this field has tended to be considered either from a nostalgic or moral point of view, and other aspects have been left aside. These approaches are no longer sufficient for us today; they offer limited informative value about the music industry itself. The present issue, on the other hand, is characterised by a plurality of approaches and methodological spectrums. It attempts to open up the topic in such a way as to provide new interpretative overlaps and to show the musical mainstream as socially conditioned not only by the cultural production of the time, but also by the dynamics of its further evaluation.

Jan Blüml's article focuses on a musicological analysis of a selected corpus of pop songs released by the record label Supraphon between the 1960s and the 1980s. According to the author's conclusions, Czechoslovak pop did not differ much in its basic features from contemporary world pop production. He points out the problematic aspects of the moral perspective when viewing this phenomenon in the post-revolutionary era, which does not allow for an objective evaluation of it in the context of the development of world pop music.

Set in the dynamic 1960s, Jiří Andrs' article describes operations of Swiss producer Werner Schmid in Czechoslovakia. Based on previously unpublished archival materials of the Czechoslovak secret police, the author uncovers the organisational background of cultural events that affected the formation of popular culture in the second half of the 1960s and the overall social atmosphere of the time.

Attention is paid especially to the series of concerts played by Louis Armstrong in Prague in March 1965.

Petr Ferenc has drawn up a new inventory of Czechoslovak licensed records from the years 1965–1974 based on his own research, which builds on and further develops the earlier work of Radek Diestler (2008). This paper highlights in particular a previously unsuspected breadth of genres but also the limits of Supraphon's licensing procedure.

Jakub Machek's contribution focuses on disco music, which he historicises in the context of both the world development of the genre and the Czechoslovak pop. He presents a multi-layered analysis of this widespread genre, which he delineates into two generations of mainly Czech disco artists of the 1970s and 1980s, highlighting their ability to use socialist cultural assignments to defend their own (often different) practices.

The last text presented here, written by Ondřej Štěpánek, is insightful because it explores the industry beyond the milestone of 1989. It deals with the struggle of non-conformist musicians (especially punks and metalheads) with commodification in the early 1990s and presents the various music labels of the time and their different business strategies, as well as how musicians and fans reacted to them.

All five articles are based on papers presented by their authors at the online international conference *Mainstream! Popular Culture in Central and Eastern Europe*. The conference was organised by the Czech Centre for the Study of Popular Culture (CSPK) in cooperation with the National Museum, the Faculty of Arts of Charles University and the German Historical Institute Warsaw in October 2020. The report from this conference is printed in the unreviewed section of this issue (author: Zdeněk Nebřenský), alongside four thematic reviews (authors: 2x Jiří Andrs, Tomáš Kavka, Martin Mejzr).

The editors hope that reading these articles provides more than just mainstream, commercial entertainment.

Tomáš Kavka and Jiří Andrs